

Европейска
комисия

Младите земеделски стопани и ОСП

Земеделие
и развитие
на селските
райони

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<http://europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2015 г.

Снимки © Корица, стр. 9 и 14: iStockphoto; стр. 4 и 5: Thinkstock Stockbyte; стр. 6 и 13: Digital Vision; стр. 8: Istock; стр. 10: Think stock I stock

ISBN 978-92-79-38494-3
doi:10.2762/53530

© Европейски съюз, 2015 г.

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Printed in Belgium

Отпечатано върху хартия, избелена без употреба на елементарен хлор (ECF)

***Europe Direct е услуга, предназначена да ви помогне да намерите отговори на въпросите,
които си задавате за Европейския съюз.***

Единен безплатен номер (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани).

Младите земеделски стопани и ОСП

Младите земеделски стопани сега заемат централно място в общата селскостопанска политика на Европа. Това е едно от най-големите постижения на реформата, която беше приета през 2013 г. Европейският съюз е създал мощен инструмент, който ще се прилага в цяла Европа — модерна селскостопанска политика, ориентирана към бъдещето. Една от ясните цели на политиката е да се подпомогне растежът и по този начин да се запазят работните места в селските райони или дори да бъдат създадени нови такива.

Вече разполагаме със схема, която помага на младите хора да инвестират в селското стопанство. Схемата е включена в законодателството на ЕС — това е факт. Истинското предизвикателство обаче предстои — ние трябва да претворим идеите в дела. Сега схемата трябва да бъде осъществена!

Ето защо настоящата брошура е важна. В нея в обобщен вид са представени всички налични инструменти, с които разполагат младите земеделски стопани. От нас се иска да приведем тези инструменти в действие, водени от една цел — да спомогнем за появата на ново поколение земеделски стопани, които да започнат своята дейност в областта на селското стопанство на солидна основа.

Фил Хоган

Европейски комисар по земеделие и развитие на селските райони

Важността на селското стопанство и ролята на ОСП

Селското стопанство е от основно значение за нашия живот. Голяма част от това, което консумираме и използваме всеки ден — мляко, хляб, месо, зеленчуци, вино, цветя или дори дрехите, които носим — произхожда от някое земеделско стопанство.

Ролята на земеделските стопани е от решаващо значение. Те произвеждат висококачествени и безопасни селскостопански продукти за нашата трапеза. Но ние очакваме от тях също така да се грижат за природната среда, да помагат за справяне с изменението на климата и да съхраняват многообразието в селското стопанство.

Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС е създадена, за да бъдат подпомагани европейските земеделски стопани при предоставянето на тези обществени облаги.

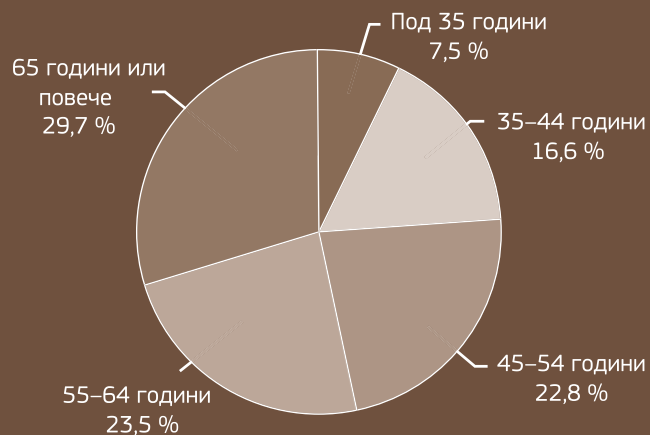
С течение на времето ОСП претърпява промени, за да се справи с предизвикателствата, които засягат всички нас, като проблемите, свързани с околната среда и климата, икономическите затруднения и променящите се обществени нужди по отношение на хранителните продукти. През юни 2013 г. ЕС прие нова насока за ОСП с цел да се помогне на земеделските стопани да се справят по-добре с тези предизвикателства. Окончателният вид на реформата беше очертан въз основа на широк обществен дебат с гражданите и заинтересованите страни.

Едно от предизвикателствата, към които е насочена реформата, е застаряването на заетото в селското стопанство население в Европа и необходимостта от допълнително подпомагане на младите земеделски стопани.

Каква е възрастта на земеделските стопани?

Селскостопанският сектор в ЕС-28 се характеризира със застаряване на заетото в него население. Например през 2010 г. само 7,5 % от земеделските стопани в ЕС-28 са били под 35-годишна възраст, докато 53 % са били над 55 години, а 30 % са били над 65 години. На кръговата диаграма по-долу е показано положението за ЕС като цяло, а в следващата таблица е представена ситуацията във всяка държава членка.

Възраст на земеделските стопани в ЕС-28 (2010 г.)

Източник: Изследване на Евростат на структурата на земеделските стопанства, 2010 г.

Разпределение на земеделските стопани по възрастови групи в отделните държави членки

Държава членка	Брой земеделски стопани на възраст под 35 г.	Брой земеделски стопани на възраст 35—44 г.	Брой земеделски стопани на възраст 45—54 г.	Брой земеделски стопани на възраст 55—64 г.	Брой земеделски стопани на възраст 64 г. и повече	Общ брой на земеделските стопани в държавата членка	Земед. стопани на възраст под 35 г. като % от всички земеделски стопани	Земед. стопани на възраст над 65 г. като % от всички земеделски стопани
Белгия	2 060	8 000	13 780	10 470	8 550	42 870	4,8	19,9
България	25 540	44 480	68 500	93 810	138 160	370 480	6,9	37,3
Чешка република	2 670	4 730	6 140	6 410	2 920	22 870	11,7	12,8
Дания	2 000	7 680	14 140	10 400	7 880	42 110	4,7	18,7
Германия	21 280	73 420	109 270	79 270	15 900	299 140	7,1	5,3
Естония	1 350	3 450	4 660	4 590	5 560	19 610	6,9	28,4
Ирландия	9 450	25 150	34 920	35 000	35 370	139 890	6,8	25,3
Гърция	50 180	112 710	163 060	156 230	240 890	723 060	6,9	33,3
Испания	52 790	152 440	237 040	253 180	294 350	989 790	5,3	29,7
Франция	45 090	109 440	166 990	132 720	61 870	516 100	8,7	12,0
Хърватия	9 600	28 020	58 420	63 570	73 670	233 280	4,1	31,6
Италия	82 110	203 480	338 050	393 860	603 390	1 620 900	5,1	37,2
Кипър	1 020	3 660	9 740	11 630	12 810	38 860	2,6	33,0
Латвия	4 540	14 260	22 470	17 320	24 810	83 380	5,4	29,8
Литва	11 710	32 150	48 930	37 680	69 440	199 910	5,9	34,7
Люксембург	160	430	710	600	300	2 210	7,2	13,6
Унгария	40 760	84 030	122 010	160 820	169 190	576 810	7,1	29,3
Малта	600	1 510	3 230	3 940	3 260	12 530	4,8	26
Нидерландия	2 610	14 850	22 760	18 890	13 220	72 340	3,6	18,3
Австрия	16 110	41 060	53 640	26 980	12 380	150 180	10,7	8,2
Полша	221 580	369 560	486 300	302 790	126 400	1 506 610	14,7	8,4
Португалия	7 850	25 080	54 440	75 960	141 940	305 280	2,6	46,5
Румъния	280 440	609 610	636 370	868 910	1 463 720	3 859 030	7,3	37,9
Словения	3 240	10 440	18 710	19 560	22 700	74 650	4,3	30,4
Словакия	1 730	3 640	6 610	6 920	5 560	24 460	7,1	22,7
Финландия	5 500	12 750	20 210	19 310	6 110	63 880	8,6	9,6
Швеция	3 380	10 530	18 610	20 390	18 190	71 100	4,8	25,6
Обединеното кралство	7 640	24 970	49 470	51 630	53 080	186 790	4,1	28,4
ЕС-28	912 990	2 031 530	2 789 180	2 882 840	3 631 620	12 248 160	7,5	29,7

Източник: Данни за ЕС-28 от Изследването на Евростат на структурата на земеделските стопанства, 2010 г.

Търсят се млади земеделски стопани

По-възрастните земеделски стопани вече се пенсионираат, а младите, готови да ги заменят, са все по-малко. Този факт може да има важни последици за бъдещето на селското стопанство в Европа:

- ➔ Последици по отношение на достатъчното снабдяване с хранителни продукти за гражданите на ЕС и на продоволствената сигурност в световен мащаб. Селското стопанство е в основата на хранителните доставки. Затова смяната на поколенията е от първостепенно значение за поддържането и развитието на селскостопанските дейности и за гарантирането на надеждно снабдяване със здравословни и питателни хранителни продукти на достъпни цени.
- ➔ Последици по отношение на конкурентоспособността, която се основава на създаването на нови и новаторски селскостопански дейности. Всъщност скорошни данни показват, че младите земеделски стопани постигат ниво на ефективност, което е над средното от гледна точка на стандартната продукция от едно стопанство, на единица земя и на единица труд. Данните показват също, че те са по-добре обучени от по-възрастните земеделски стопани, макар че между държавите — членки на ЕС до 2004 г. и тези, които се присъединиха след това, се наблюдават големи разлики..
- ➔ Последици по отношение на устойчивостта на околната среда, доколкото земеделските стопани изпълняват съществена роля в оформянето на ландшафта и в управлението на природните ресурси. Известно е например, че изоставянето на обработваеми земи има неблагоприятно влияние върху околната среда.

- ➡ Последици по отношение на бъдещето на селските райони, за които цялостното балансирано и устойчиво развитие зависи от непрекъснатата смяна на поколенията. Селското стопанство има ключово значение за живота в селските райони, тъй като земеделските стопанства значително допринасят за икономиката в тях не само със своите селскостопански дейности, но също и с допълнителните дейности, като преработка на продукти на място в стопанството, пряка продажба, селски туризъм или образователни дейности. Освен това младите земеделски стопани наемат повече работна ръка в едно стопанство спрямо средното равнище, макар че и тук отново се наблюдават големи разлики между държавите — членки на ЕС до 2004 г. и тези, които се присъединиха след това.

Следователно Европа несъмнено има нужда от своите земеделски стопани. Няма съмнение също така, че е нужно Европа да обезпечи приемственост — да гарантира, че винаги ще има млади земеделски стопани, които да поемат щафетата от тези, които се пенсионират. Определено е важно да се насърчава създаването и развитието на нови икономически дейности в селскостопанския сектор.

Младите земеделски стопани — приоритет в новата ОСП

Младите земеделски стопани обаче често се сблъскват с редица пречки, когато създават и развиват своите стопанства. Сред тях например е сложната правна рамка. Друго затруднение са финансовите разходи за започване на дейността поради липсата на първоначални ресурси. В това отношение първите пет години са много важни за дългосрочната жизнеспособност на селскостопанското предприятие.

Младите земеделски стопани от доста време се сблъскват с подобен род предизвикателства и ОСП винаги е осигурявала мерки в тяхна подкрепа. Последната реформа обаче включва мерки, които са специфични за младите земеделски стопани и едновременно с това са задължителни за държавите членки. По този начин значително се засилва подкрепата, която вече е предоставена на младите земеделски стопани. По-специално:

- ➔ солидна рамка за подпомагане на млади земеделски стопани сега е един от основните елементи на новата ОСП;
- ➔ за пръв път в петдесетгодишната история на ОСП първият стълб включва конкретен инструмент за подпомагане на младите земеделски стопани (вж. каре 1 относно специалната схема за директни плащания за млади земеделски стопани);
- ➔ предвидени са голям брой мерки за подпомагане, които са на разположение на младите земеделски стопани в рамките на новите програми за развитие на селските райони, в които акцентът се поставя върху мерките за подпомагане на онези, които за първи път създават свое земеделско стопанство (вж. каре 2).

От държавите членки зависи да използват по най-добрия начин новата благоприятна рамка в полза на следващото поколение европейски земеделски стопани.

През месец декември 2014 г. Съветът на Европейския съюз подкрепи заключенията на италианското председателство относно младите земеделски стопани. Двадесет и двамата земеделски министри изтъкнаха важността от засилването на политиките на ЕС в помощ на младите земеделски стопани.

Каре 1: Схемата за директни плащания за млади земеделски стопани⁽¹⁾

Към основното директно плащане на хектар, което земеделските стопани получават в рамките на подпомагането от ОСП, считано от 2015 г. нататък вече ще се изплаща добавка за млади земеделски стопани.

Земеделските стопани, които отговарят на условията, са:

- ⇒ онези, които за пръв път създават земеделско стопанство като ръководители на стопанството или които вече са създали такова стопанство в рамките на пет години преди подаването за пръв път на заявление по схемата,
- ⇒ онези, които са на по-малко от 40 години в годината на подаване на заявлението по схемата за първи път,
- ⇒ онези, които притежават подходящи умения и/или отговарят на съответните изисквания за обучение, ако това бъде поискано от държавите членки.

Плащанията ще се предоставят за максимален период от пет години (в зависимост от датата на създаване на стопанството и подаването за пръв път на заявление по схемата).

Това специално подпомагане за млади земеделски стопани може да достигне до 2 % от общия пакет на директните плащания на държавите членки.

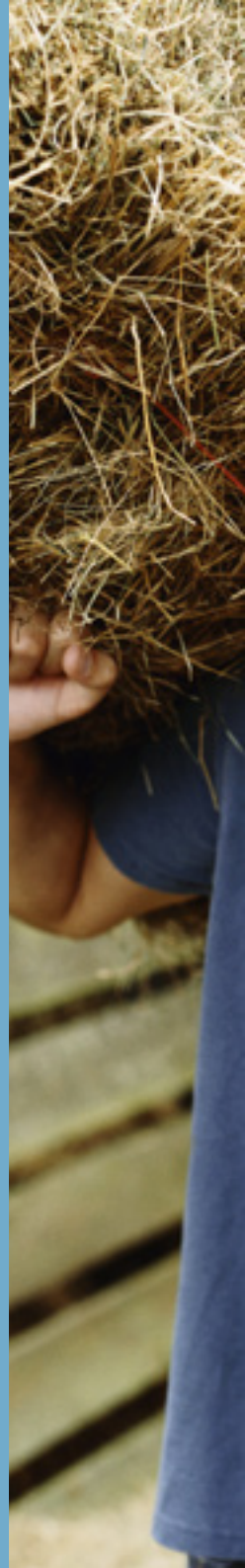
Сумата, която младите земеделски стопани ще получат, може да бъде изчислявана по различни методи, избрани от държавите членки:

1. може да е плащане на база „права на плащане“⁽²⁾ или плащане на хектар (до максимум 25—90 права на плащане (или хектара), както бъде определено от държавата членка), което представлява:
 - а) 25 % от средната стойност на правата, притежавани от земеделския стопанин;
 - б) 25 % от основното плащане (или 25 % от ставката по схемата за единно плащане на площ⁽³⁾), ако е приложимо;
 - в) 25 % от средното национално плащане на хектар.
2. Възможен вариант може да бъде плащането на еднократна годишна сума, независимо от големината на стопанството, в размер на 25 % от средното национално плащане на хектар, умножено по число, отговарящо на средната големина на стопанствата на младите земеделски стопани. Плащането не може да бъде по-голямо от общото основно плащане, което стопанството е получило през която и да е дадена година.

⁽¹⁾ Членове 50 и 51 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 от 17 декември 2013 г.

⁽²⁾ Обикновено едно право на плащане отговаря на един хектар.

⁽³⁾ СЕП: схема за единно плащане на площ, приложима в някои нови държави членки без система от права на плащане.

Каре 2: Подпомагането, предоставяно по линия на програмите за развитие на селските райони

Основните инструменти в програмите за развитие на селските райони продължават да са:

- ⇒ помощ при стартиране за млади земеделски стопани⁽⁴⁾, която се предоставя въз основа на бизнес план и която може да представлява принос от ЕС в размер до 70 000 EUR, както и
- ⇒ по-висока ставка на помощта за инвестиции в материални активи (плюс 20 процентни пункта).

Освен това като се има предвид, че младите земеделски стопани имат нужда от информация и съвети, най-вече когато започват своята дейност, е предвидено задължение за предоставяне от страна на консултантските служби по въпросите на селското стопанство на специфични консултантски услуги на земеделските стопани, които за пръв път създават стопанство. Ако държавата членка желае, в програмите може да бъде включена тематична подпрограма, специално насочена към нуждите на младите земеделски стопани. По този начин е възможно да бъдат повишени ставките на помощта за съответните мерки.

⁽⁴⁾ Член 19, параграф 1, буква а), подточка i) от Регламент (ЕС) № 1305/2013 от 17 декември 2013 г.

Ползите за Европа

Ефектът от съвместното действие на по-високите директни плащания и специалната помощ при създаване на стопанство ще улесни навлизането в тази професия на млади хора. Младите земеделски стопани са динамични и иновативни, а това наистина е в интерес на Европа. Благодарение на тях европейското селско стопанство ще остане развиващ се и

конкурентоспособен сектор. Селското стопанство ще продължи да предоставя питателна храна на достъпни цени — нещо, от което всички европейски граждани се нуждаят, за да бъдат в добро здраве. В същото време младите земеделски стопани ще спомогнат за съхраняването на селските райони и за поддържане на околната среда в тях.

КАК ДА СЕ СДОБИЕМ С ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ЕС?

Безплатни публикации:

- един екземпляр:
чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- повече от един екземпляр или постери/карти:
от представителствата на Европейския съюз (http://ec.europa.eu/represent_bg.htm),
от делегациите в страни извън Европейския съюз (http://eeas.europa.eu/delegations/index_bg.htm),
като се свържете с услугата Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_bg.htm) или като се
обадите на 00 800 6 7 8 9 10 11 (безплатен номер в ЕС) (*)

(*) Информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани)

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Платени абонаменти:

- чрез някой от търговските представители на Службата за публикации на Европейския съюз (http://publications.europa.eu/others/agents/index_bg.htm).

